

การศึกษาพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ในนวนิยายเรื่องสองนรี ของพัตชา

The Study of Characters' Behaviors using Psychoanalytic Theories of Sigmund Freud in a Songnaree Novel by Phatcha

อุไรวรรณ สิงห์ทอง¹, ธฤษาวรรณ แสนคำ² และ ศิริลักษณ์ เคนมี³

Uraiwan Singthong¹, Titsawan Sankham² and Sirilak Kenmee³

Received : 13 มิ.ย. 2563

Revised : 28 ก.ย. 2563

Accepted : 2 ต.ค. 2563

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครเอก จำนวน 4 ตัว ได้แก่ ปณิธิ ปณิธิ อาตม์ และศานต์ ในนวนิยายเรื่องสองนรี ของพัตชา โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ เป็นกรอบในการวิเคราะห์พฤติกรรม และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครพบว่า พฤติกรรมของปณิธิที่แสดงออกมา ได้แก่ พฤติกรรมการเสพติดการมีเพศสัมพันธ์ อิจฉาริษยา กตัญญู พุดจามีเหตุผลเพื่อให้คนอื่นยอมรับเชื่อถือ การทำตัวให้ดีขึ้น ต้องการในทรัพย์สินเงินทอง พฤติกรรมก้าวร้าว กลัวจะถูกเปิดเผยความลับ กลัวความผิด การเก็บกด การทดแทน การชดเชย ทอโทษผู้อื่น และการแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ สำหรับพฤติกรรมของปณิธิที่แสดงออกมา ได้แก่ เศร้าเสียใจ เหมินอาย รักนวลสงวนตัว สำนึกบุญคุณของผู้มีพระคุณ เอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าวทางวาจา การหลีกเลี่ยง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น การพึ่งพาคนอื่น ก้าวร้าว กลัวการถูกทำร้าย กลัวการยอมรับสิ่งแปลกใหม่ การเก็บกด การชดเชยทอโทษผู้อื่น และช่างฟ้อง ส่วนพฤติกรรมของอาตม์ที่แสดงออกมา ได้แก่ ไม่เป็นสุภาพบุรุษ หักห้ามใจตัวเอง รักความถูกต้อง ไม่ระแวงคำพูด ทะนงตน มีหลักการในการพุดจา การสนองแรงขับตันทางเพศ ก้าวร้าว กลัวตัวเองติดเชื้อเอดส์ การทดแทน และแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ และพฤติกรรมของศานต์ที่แสดงออกมา ได้แก่ นอกใจคนรัก ความขี้ขลาด สำนึกผิด การตอบโต้ หงุดหงิดรำคาญ ซื่อสัตย์ต่อคนรัก เป็นห่วงเป็นใยคนอื่น ใส่ใจคนรัก การสนองแรงขับตันทางเพศ ก้าวร้าวทางวาจา กลัวติดเชื้อเอดส์ กลัวความผิด การทดแทน การชดเชยทอโทษผู้อื่น และการแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ

คำสำคัญ : พฤติกรรมตัวละคร, ทฤษฎีจิตวิเคราะห์, นวนิยายสองนรี

Abstract

The objective of this research was to analyze behaviors of 4 characters which were Panithee, Panithi, Art and Sant in the Songnaree novel of Phatcha. The research applied Sigmund Freud's psychoanalytic theory as a framework for behavior analysis and presented the results by descriptive analysis. The results of character analysis revealed that Panithee's behaviors included sexually addictive behavior, jealousy, gratefulness, speak reasonably for others to trust, act as a good person, need money and things, aggressive, afraid of revealing secrets, fear of guilt, repression, displacement, projection and reaction formation. Expressed behaviors of Panith were sad, shy, love reserved, gratefulness of benefactors, self-willed, verbal aggression, avoidance, sympathize with others, dependence on others, aggressive, afraid of attack, afraid of accepting new things, repression, projection and sue. While expressed behaviors of Art

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: auriwan_s@hotmail.com

² นักศึกษาด้านสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ นักศึกษาด้านสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Lecturer in Thai Language, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: auriwan_s@hotmail.com

² Student in Thai Language, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

³ Lecturer in Thai Language, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

were not a gentleman, restrain oneself, love fairness, not careful with words, pride, responding to sexual impulses, aggressive, afraid of becoming infected with HIV, displacement and sham. Finally, behaviors of Sant were unfaithful, restrain oneself, remorseful, retaliation, irritability, annoyance. honest to your lover, retaliation, irritable and annoyed, honest with lover, being worried about other people, responding to sexual impulses, verbal aggression, afraid of becoming infected with HIV, fear of guilt, displacement, projection and sham.

Keywords : Behaviors of main characters, Psychoanalytic theory, Songnare novels

บทนำ

นวนิยายเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่ง เป็นร้อยแก้วขนาดยาว มุ่งให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน เป็นสำคัญ และได้รับความนิยอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่เข้าถึงผู้อ่านได้ทุกเพศทุกวัย โดยงานเขียนประเภทนวนิยายจะเล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม ความสมจริงของนวนิยายนี้จะปรากฏจากการรับรู้ และรับรสของผู้อ่าน กล่าวคือ ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์สะท้อนใจคล้อยตามเหตุการณ์ในเรื่องราว ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้อ่านรับรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้เนื้อเรื่องนวนิยายจะให้ความเพลิดเพลินแล้วยังทำหน้าที่ในฐานะวรรณกรรม นั่นคือบันทึกแนวคิดของผู้ประพันธ์ รวมถึงเรื่องราวทางสังคม หรือการสะท้อนภาพสังคมอีกด้วย

นวนิยายมีองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งผู้ประพันธ์สร้างขึ้นและถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ ตัวละคร ผู้ประพันธ์จะใช้ตัวละครเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ที่ต้องการจะสื่อสารกับผู้อ่าน ใช้เป็นตัวดำเนินเรื่องและเสนอแก่นแท้ที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้ ตัวละครในนวนิยายทำให้เราได้เข้าใจและเข้าถึงภาวะอันเป็นธรรมชาติสากลของมนุษย์ เนื่องจากตัวละครในนวนิยายนั้นเกิดจากผู้ประพันธ์สร้างขึ้นมาให้มีลักษณะความเป็นมนุษย์ที่สมจริง ดังที่ อุไรวรรณ สิงห์ทอง และคณะ (2561 : 1029) กล่าวว่า หากจะเปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์กับตัวละครในนวนิยายแล้ว คงจะไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะตัวละครที่ผู้เขียนได้สรรคสร้างให้ดูมีชีวิตชีวาในวรรณกรรมแต่ละเรื่องนั้นย่อมถอดแบบออกมาจากมนุษย์ในสังคมของแต่ละยุคแต่ละสมัย ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เขียนใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ และสะท้อนสภาพสังคมในแต่ละสมัยได้อย่างชัดเจนที่สุด ดังนั้นตัวละครในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง จึงมีความสำคัญมากในฐานะที่เป็นตัวดำเนินเรื่อง นวนิยายจึงเป็นเรื่องราวของชีวิตที่มีตัวละครในเรื่องเป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตคนในสังคม อันประกอบไปด้วยความหลากหลายทางอารมณ์ ได้แก่ รัก โลก โกรธ หลง ทุกข์ สุข ที่เป็นบทเรียนแก่ชีวิต ซึ่งตัวละครในนวนิยายย่อมมีพฤติกรรมเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดอันเกิดจากเรื่องราวแวดล้อมของตัวละครนั้น ๆ

เมื่อตัวละครในนวนิยายมีความสมจริง มีความเป็นมนุษย์ธรรมตามากยิ่งขึ้น การศึกษาตัวละครจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะจะช่วยให้ทราบถึงความจริงเกี่ยวกับจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ การจะศึกษาถึงภาวะจิตใจและพฤติกรรมของตัวละครต้องอาศัยการใช้ทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งการศึกษาตัวละครโดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาศึกษานั้นมาจากแนวคิดที่ว่าจิตวิทยาเป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ส่วนวรรณกรรมเป็นเรื่องที่จำลองมาจากชีวิตมนุษย์ วรรณกรรมและจิตวิทยาจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (ชานัญ รอดเหตุภัย, 2552 : 72) สอดคล้องกับ กาญจนา วิญาปกรณ์ (2542 : 95) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมเสนอเรื่องราวอารมณ์พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ซึ่งรวมทั้งตัวผู้เขียนและตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมาด้วย ดังนั้นการใช้ทฤษฎีจิตวิทยาเข้ามาศึกษาจึงช่วยให้เข้าใจสิ่งเหล่านี้ได้ดี และช่วยในการอธิบายพฤติกรรมที่ตัวละครแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาในรูปแบบการกระทำ โดยทฤษฎีจิตวิทยาที่ได้รับความนิยมในการนำมาศึกษา คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

จากการศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ในคำอธิบายของกิดิกร มีทรัพย์ (2554 : 9) สรุปได้ว่าทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ค้นพบโดย ซิกมันด์ ฟรอยด์ และคณะ มีสาระสำคัญ คือ เป็นทฤษฎีที่ใช้ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์อย่างเป็นหลักการ สามารถใช้เป็นชุดเทคนิค วิเคราะห์ค้นหาแรงจูงใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และใช้บำบัดรักษาผู้มีปัญหาพฤติกรรมแปรปรวนได้

นอกจากนี้ พวงพยอม ชิดทอง (2549 : 35-36) ได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกันว่า “ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ภายใต้นามนุษย์ที่อยู่ทั้งในโลกแห่งความจริงโลกแห่งมายา และโลกแห่งความฝัน เป็นมนุษย์ที่ต้องเผชิญกับข้อขัดแย้ง ภายใต้นามนุษย์และกับผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการคิดนึกและมีเหตุผล...” ดังนั้นการใช้ทฤษฎี จิตวิเคราะห์ที่ศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยาย จึงเป็นสิ่งที่น่าจะช่วยให้รับรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละคร ในนวนิยายได้เป็นอย่างดี ซึ่งลินจง จันทรรวาทิพย์ (2548 : 90) กล่าวว่า วรรณกรรมที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์เชิงจิตวิทยาได้นั้น ควรเป็นวรรณกรรมในแนวสังคมนิยม เพราะวรรณกรรมสังคมนิยมได้เลียนแบบชีวิตของมนุษย์ในสังคมได้อย่างสมจริง แต่วรรณกรรม ที่สะท้อนภาพสังคมและชีวิตจิตใจของตัวละครอย่างลึกซึ้งซับซ้อนก็น่ามาวิจารณ์ได้

นวนิยายเรื่องสองนรี ของพิชชาเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยม และมีการนำมาสร้างเป็นบทละครโทรทัศน์ จนประสบความสำเร็จในปี พ.ศ. 2562 มีเรตติ้งสูงตั้งแต่ตอนแรกจนถึงตอนอวสาน โดยเว็บไซต์ของ TV Digital watch มีการนำเสนอเรตติ้งในตอนจบของละครสองนรี เฉลี่ยอยู่ที่ 8.682 เป็นอันดับหนึ่งใน 10 อันดับเรตติ้งสูงสุดในช่วงไพรม์ไทม์ (20:30 - 22:30) ประจำวันที่ 7 ตุลาคม 2562 ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจเรื่องราวชีวิตของคนในสังคม โดยใช้ตัวละครเป็นเครื่องมือ ถ่ายทอดได้อย่างลึกซึ้ง พฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกมามีความซับซ้อนในด้านความรู้สึกนึกคิดและจิตใจ ซึ่งในบทประพันธ์ เรื่องนี้จะกล่าวถึงเรื่องราวของฝาแฝดคู่หนึ่งที่ต้องพลัดพรากจากกัน อันเนื่องมาจากปัญหาของครอบครัว แต่ละคนเติบโตมา ในรูปแบบที่แตกต่างกัน มีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมการแสดงออกต่างกัน แฝดผู้พี่นั้นทำตัวเหลวไหล มากรัก และคบ ผู้ชายหลายคน ขณะที่แฝดผู้น้องวางตัวดี มีรักมั่นคง เรื่องสองนรีจึงเป็นนวนิยายที่สะท้อนสังคม และให้แง่คิดกับผู้อ่าน เป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ความสำคัญของสถาบันครอบครัว รวมถึงความรักในรูปแบบต่าง ๆ (TV Digital watch, 2562 : ออนไลน์)

จากการศึกษานวนิยายเรื่องสองนรีนั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าตัวละครที่มีความโดดเด่น และเข้าถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ได้มากที่สุด คือ ตัวละครตัวเอก ในนวนิยายเรื่องสองนรีมีตัวละครเอก 4 ตัว คือ ปณิธิ ปณิธิ อาตม์ และศานต์ ซึ่งเป็นตัวละคร ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง และมีพฤติกรรมที่ซับซ้อนควรแก่การศึกษา ทำให้ทราบถึงความจริงเกี่ยวกับจิตใจและพฤติกรรม ของตัวละครอย่างลึกซึ้ง เหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจและมุ่งศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเอก เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้ จากการศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมของตัวละคร โดยพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทั้ง 6 แนวคิด ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1964 : 7-182) เพื่อช่วยให้เข้าใจและเข้าถึงภาวะอันเป็นธรรมชาติสากลของมนุษย์ และให้ทราบถึงความจริงเกี่ยวกับจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ ผ่านตัวละครในนวนิยาย

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครเอก จำนวน 4 ตัว ได้แก่ ปณิธิ ปณิธิ อาตม์ และศานต์ โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ในนวนิยายเรื่องสองนรี

กรอบแนวคิด

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1964 : 7-182) ซึ่งประกอบด้วย 6 แนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. จิตใต้สำนึก (Unconscious)
2. โครงสร้างบุคลิกภาพ (Structure of Personality)
3. ขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพ (Stage of Psychosexual Development)
4. สัญชาตญาณ (Instinct)
5. ความหวาดกังวล (Anxiety)
6. อิโก้ และกลวิธีการป้องกันตัว (Defense Mechanism)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

- 1.1 ศึกษาข้อมูลนวนิยายเรื่องสองนรีของพดชา
- 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละคร
- 1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์
- 1.4 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณกรรม

2. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาวเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเอก ในนวนิยายเรื่องสองนรีของพดชา โดยการพรรณานาวิเคราะห์ ซึ่งศึกษาวเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเอก ได้แก่ ปณิธิ ปณิธิ อาตม์ และศานต์ ตามกรอบทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1964 : 7-182) ซึ่งประกอบด้วย 6 แนวคิด คือ

- 2.1 จิตใต้สำนึก (Unconscious)
- 2.2 โครงสร้างบุคลิกภาพ (Structure of Personality)
- 2.3 ขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพ (Stage of Psychosexual Development)
- 2.4 สัญชาตญาณ (Instinct)
- 2.5 ความหวาดกังวล (Anxiety)
- 2.6 อีโก้ (Ego) และกลวิธีการป้องกันตัว (Defense Mechanism)

3. ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

- 3.1 สรุปผลการวิจัย
- 3.2 อภิปรายผลการวิจัย

สรุปผล

ผลการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ในนวนิยายเรื่องสองนรี ของพดชา โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเอก 4 ตัว ได้แก่ ปณิธิ ปณิธิ อาตม์ และศานต์ สามารถสรุปผลที่ได้จากการศึกษาดังนี้

1. ปณิธิ หรือหนึ่ง

1.1 พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะจิตใต้สำนึก (Unconscious) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พฤติกรรมในระดับจิตใต้สำนึกปรากฏพบพฤติกรรมการเสพติดการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อสนองความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะจิตใต้สำนึกของเธอต้องการคนที่รักและสนใจ ดังนั้นความเก๋กตด้านความต้องการความรัก และการถูกรุมข่มขืนในอดีตส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นแปรปรวนมีพฤติกรรมผิดปกติ คือ กามวิปริต จนทำให้เธอใช้ร่างกายเป็นสื่อกลางในการหาความรักและความสุข แม้แต่กับพ่อเลี้ยงของเธอก็เช่นกัน และมีพฤติกรรมอิจฉาริษยาไม่ชอบเห็นคนอื่นได้ดี ในส่วนพฤติกรรมระดับจิตใต้สำนึกนั้น ปรากฏในตอนที่มีเพศสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยง แต่เธอยังคอยนึกถึงผู้เป็นแม่ตลอด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีทั้งดีและไม่ดีปะปนกันในสถานการณ์เดียวกัน ผู้วิจัยพบพฤติกรรมระดับจิตสำนึกของปณิธิ คือ เป็นคนกตัญญู รักครอบครัว โดยการแสดงความกตัญญูนั้นเป็นการแสดงต่อผู้เป็นแม่ เนื่องจากปณิธิรักและเคารพแม่มาก ความกตัญญูนี้เองเป็นพฤติกรรมที่โดดเด่นในกระบวนการคิดระดับจิตสำนึกของเธอ

1.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงโครงสร้างบุคลิกภาพตัวละคร (Structure of Personality) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมของปณิธิที่แสดงออกถึงพลัง Id เป็นพลังเพื่อให้ได้มาซึ่งความพอใจ คือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่เลือกปณิธิไม่สนใจว่าคู่นอนของเธอจะเป็นใคร ขอแค่คนเหล่านั้นเป็นผู้ชายและสามารถให้ความสุขทางกายกับเธอก็พอ เธอไม่คำนึงถึงความถูกต้องแม้แต่น้อย เพราะหวังเพียงแต่ความสุขที่สนองในสิ่งที่เธอต้องการ นอกจากนี้เธอยังมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Ego คือ การพูดจามีเหตุผล เพื่อให้คนอื่นยอมรับเชื่อถือ เธอสามารถพูดปิดความผิดของเธอได้อย่างแนบเนียน จนทำให้

คู่สนทนาของเธอเชื่อในที่สุด และยังสามารถใช้คำพูดเพื่อโน้มน้าวจิตใจให้คนอื่นยอมรับในตัวเธออีกด้วย ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Super Ego คือ การทำตัวให้ดีขึ้น ทัศนคติเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีขึ้นเพื่อแม่ คอยดูแลเอาใจใส่แม่ เพื่อเป็นการไถ่โทษที่เธอเป็นสาเหตุทำให้แม่ป่วย เธอเลือกที่จะแก้ไขปัญหาด้านการเสพติดการมีเพศสัมพันธ์โดยการพึ่งจิตแพทย์และละเว้นสิ่งไม่ดีทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นทางเลือกที่ถูกต้องและเป็นสิ่งที่ดี

1.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณ (Instinct) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าปณิธิมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอด คือ ต้องการในทรัพย์สินเงินทอง รถ เครื่องประดับ และสิ่งอื่น ๆ เพื่อสนองความต้องการ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยการเข้าจู่โจมผู้อื่นให้กลัว และสยบยอมเธอ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณความตาย สัญชาตญาณความตายนั่น พรอยต์อธิบายว่ามนุษย์ตระหนักดีว่าเป้าหมายสุดท้ายของชีวิต คือ ความตาย ลักษณะเด่นชัดของสัญชาตญาณนี้คือ แรงกระตุ้นให้ก้าวร้าว ทำลาย เป็นความจริงที่มนุษย์ยอมก้าวร้าวต่อตนเอง เช่น ทำให้ตัวเองเจ็บปวดหรือลำบาก และทำต่อผู้อื่น เช่น รังแก ข่มเหง และวางอำนาจ

1.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกลัว (Anxiety) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าปณิธิมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกลัว คือ ตัวสั่น หน้าซีด ชุ่มไปด้วยเหงื่อ ซึ่งเป็นความหวาดกลัวที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นต้นเหตุ เพราะคนที่ทำให้ปณิธิกลัว คือ ตำรวจ เธอกลัวว่าจะติดร่างแหไปกับสินธพเพื่อนชายของเธอ ทำให้เธอแสดงพฤติกรรมดังกล่าวออกมา ปณิธิยังกลัวความลับที่ไม่ได้ถูกเปิดเผย เป็นความกลัวที่มีต้นเหตุมาจากตัวเอง กลัวว่าตนจะไม่สามารถควบคุมหรือปิดบังความลับต่อไปได้ สำหรับความกลัวที่เกิดจากจิตสำนึกชั่วชีวิตของปณิธินั้น ไม่ปรากฏพฤติกรรมความกลัวดังกล่าว

1.5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึง Ego และกลวิธีป้องกันตัว (Defense Mechanism) กลวิธีป้องกันตัวเป็นการปฏิเสธ หรือปิดบังอำพรางความเป็นจริง เป็นกลไกทางจิตใต้สำนึกมากกว่าทางจิตสำนึก ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าปณิธิใช้กลวิธีป้องกันตัว คือ การเก็บกด เธอเก็บกดความเสียใจที่ถูกกระทำทางเพศไว้ในระดับจิตใต้สำนึก การเก็บกดความรู้สึกดังกล่าวทำให้ปณิธิแสดงออกถึงการเสพติดการมีเพศสัมพันธ์ จนกลายเป็นพฤติกรรมที่เธอชื่นชอบ อีกกลวิธีที่พบคือ การทดแทน พบว่าปณิธิใช้ทรัพย์สินเงินทองทดแทนความบริสุทธิ์ของร่างกายที่เธอเสียไป เพื่อเพิ่มความสบายใจให้แก่ตนเอง ปณิธิยังใช้กลวิธีการชดเชยโทษให้ผู้อื่น คือ การโกหกเพื่อโยนความผิดให้กับผู้อื่นในเรื่องที่ตัวเองก่อขึ้น นอกจากนี้ปณิธิยังแสดงออกถึงพฤติกรรมกลบเกลื่อนความเกลียดชัง หรือความต้องการ โดยการเสแสร้งแกล้งทำว่าเป็นคนดี

จากการศึกษาพฤติกรรมของปณิธิที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด คือ พฤติกรรมเสพติดการมีเพศสัมพันธ์ โดยพบจำนวน 15 ครั้ง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวได้รับการกระตุ้นจากประสบการณ์อันเลวร้ายที่เธอเคยประสบมานั่นคือ การถูกข่มขืน และการถูกเลี้ยงดูโดยไม่ได้รับความรักความสนใจเท่าที่ควร ประสบการณ์อันเลวร้ายที่เป็นปมในชีวิต ประกอบกับความรู้สึกขาดความรักของเธอ จึงถูกสั่งสมอยู่ในจิตใต้สำนึก จนส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นแปรปรวนเป็นพฤติกรรมผิดปกติ นั่นคือ กามวิปริต ทำให้เธอเสพติดการมีเพศสัมพันธ์ และถือว่ามีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ที่ทำให้เธอรู้สึกมีความสุข และได้รับความสนใจ

2. ปณิธิ หรือสอง

2.1 พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะจิตใต้สำนึก (Unconscious) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการคิดระดับจิตใต้สำนึก คือ ปณิธิมีพฤติกรรมเศร้าเสียใจ เมื่อคนรักมีพฤติกรรมนอกใจเธอ และผู้เป็นแม่แท้ ๆ ล้มป่วย จึงกระตุ้นให้เธอแสดงพฤติกรรมร้องไห้เสียใจออกมา ซึ่งปกติแล้วเธอเป็นคนเข้มแข็งและมีความทะนงในตนเองมาก ในส่วนพฤติกรรมระดับจิตใต้สำนึกนั้นปรากฏพฤติกรรมเขินอายต่อชายหนุ่มที่ไม่ใช่คนรัก การที่แฟนหนุ่มเริ่มตีตัวออกห่างจากเธอ แต่กลับมีอีกชายอีกคนเข้ามาเป็นห่วงเป็นใย ทำให้เธอรู้สึกเขินอายเมื่อพูดถึงชายหนุ่มคนนั้น เพราะเริ่มเปิดใจเห็นความดีในสิ่งที่เขาทำ แต่ขณะเดียวกันเธอก็มีจิตสำนึกคิดขึ้นได้ว่ามันเป็นเรื่องที่ไม่สมควรทำ อีกหนึ่งพฤติกรรมที่พบในระดับจิตใต้สำนึก คือ พฤติกรรมรักนวลสงวนตัว เธอรู้สึกมีความสุข และรู้สึกดีที่ได้ใกล้ชิดกับคนรัก ซึ่งเป็นกระบวนการคิดในระดับจิตใต้สำนึกที่เธอมี แต่ขณะเดียวกันเธอยังมีจิตสำนึกคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม จึงพยายามห้ามใจตัวเองไม่ให้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เกินงามสำหรับระดับจิตสำนึกนั้น พบว่าปณิธิมีพฤติกรรมสำนึกบุญคุณของผู้มีพระคุณ ไม่ว่าจะเป็นคนที่เคยช่วยเหลือเธอ หรือบุพการี

2.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงโครงสร้างบุคลิกภาพตัวละคร (Structure of Personality) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมของปณิธิที่แสดงออกถึงพลัง Id คือ พฤติกรรมเอาแต่ใจตัวเอง เนื่องจากเธอถูกตามใจจากครอบครัวและคนรักมาโดยตลอด และพบพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา เพื่อระบายความไม่พึงพอใจ ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Ego คือ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงเป็นพฤติกรรมที่ใช้แก้ไขปัญหาเมื่อยังไม่พร้อมรับมือ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Super Ego คือ พฤติกรรมเห็นอกเห็นใจคนในครอบครัว เพราะเธอเชื่อว่าคนในครอบครัว คือ ความรักและมีความสำคัญ

2.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณ (Instinct) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าปณิธิมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอด คือ พฤติกรรมที่พึ่งพาคนอื่น โดยให้คนอื่นช่วยเหลือเธอเมื่อเกิดปัญหา เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองให้เกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยการใช้อาวุธฆ่าคนอื่นเพื่อปกป้องตนเองจากความไม่พึงพอใจ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณความตาย

2.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกลัว (Anxiety) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าปณิธิมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกลัวว่าจะถูกทำร้าย คือ หนีชีวิต ตัวสั้น ตาเบิกกว้างลนลาน ซึ่งเป็นความหวาดกลัวที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นต้นเหตุ นั่นคือ มีกลุ่มชายหนุ่มที่มาพูดจาแทะโลมเหมือนจะทำสิ่งไม่ดีต่อเธอ สำหรับความกลัวที่มีต้นเหตุมาจากตัวเอง คือปณิธิกลัวใจตนเองว่าจะรับสิ่งแปลกใหม่ในชีวิตไม่ได้ เมื่อรู้ว่าตนเองมีแม่อีกคนซึ่งเป็นแม่แท้ ๆ สำหรับความกลัวที่เกิดจากจิตสำนึกชั่วดีนั้น พบว่าเธอกลัวที่จะเสียแม่ไปกลัวไม่มีโอกาสได้บอกรักและดูแลแม่

2.5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึง Ego และกลวิธีป้องกันตัว (Defense Mechanism) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดความคับข้องใจ ปณิธิใช้กลวิธีป้องกันตัว ได้แก่ การเก็บกด เธอเก็บกดและคิดมากเมื่อรู้ความจริงเกี่ยวกับแม่แท้ ๆ เมื่อจิตใจของเธอรับไม่ไหวความเก็บกดนั้นก็แสดงออกมาในรูปของการป่วยทางกาย การตัดทอนโทษให้ผู้อื่น คือ การโยนความผิดให้กับผู้อื่นในเรื่องที่ตัวเองก่อขึ้นเพื่อความสบายใจ และการถดถอยสู่วัยที่ผ่าน คือ มีพฤติกรรมช่างฟ้องเหมือนเด็กเมื่อไม่พึงพอใจหรือถูกรังแก

จากการศึกษาพฤติกรรมของปณิธิที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด คือ พฤติกรรมเอาแต่ใจตัวเอง โดยพบจำนวน 20 ครั้งในเรื่อง ซึ่งการที่ปณิธิมีพฤติกรรมเอาแต่ใจตัวเองนั้น เกิดจากที่เธอถูกเลี้ยงมาจากครอบครัวที่ตามใจอยู่เสมอ เพราะคนในครอบครัวรักและสงสารที่ปณิธิที่กำพร้าพ่อ ทุกคนรุมล้อมให้ความรัก หากเธอต้องการสิ่งใดเธอก็ได้ดังใจปรารถนาเสมอ นอกจากนี้ปณิธิยังถูกตามใจจากคนรัก คือ ศานต์คนรักของเธอที่ไม่เคยขัดใจเธอแม้สักครั้ง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะแสดงออกมาเมื่อมีเหตุการณ์ หรือใครที่ทำให้เธอไม่พึงพอใจมากระตุ้น

3. อาตม์

3.1 พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะจิตใต้สำนึก (Unconscious) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมในกระบวนการคิดระดับจิตใต้สำนึกของอาตม์ คือ มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นสุภาพบุรุษ ซึ่งเกิดจากความโกรธในคำตำหนิของปณิธิจนควบคุมตนเองไม่ได้ ทำให้แสดงพฤติกรรมล่วงเกินเธอ ในส่วนพฤติกรรมระดับจิตที่สำนึกนั้น พบว่ามีพฤติกรรมหักห้ามใจตัวเองไม่ให้ทำสิ่งที่ผิด ดังที่พยายามไม่ให้หลงรักปณิธิคนรักของพี่ชายเพราะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง แต่ภระนั้นเขายอมรับรู้สึกหวังลึก ๆ ในใจสำหรับพฤติกรรมระดับจิตสำนึก พบว่ามีพฤติกรรมรักความถูกต้อง เขามักช่วยเหลือคนอื่นเมื่อได้รับความไม่เป็นธรรมหรือไม่สมควรได้รับความทุกข์ ดังที่เขาจะพยายามคิดแยกปณิธิให้ออกห่างจากศานต์คนรักของปณิธิ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

3.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงโครงสร้างบุคลิกภาพตัวละคร (Structure of Personality) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมของอาตม์ที่แสดงออกถึงพลัง Id คือ พฤติกรรมไม่ระมัดระวังคำพูด อาตม์มักใช้คำพูดเหน็บแนมผู้อื่นมักปรากฏในตอนที่เขาเข้าใจปณิธิผิด เพราะคิดว่าเธอเป็นหญิงสาวมั่วชาย เขายึดความคิดของตัวเองเป็นหลักโดยไม่สอบถามถึงความจริงกับเธอก่อน จึงใช้คำพูดตำหนิโดยไม่คำนึงว่าคำพูดของตนจะทำร้ายจิตใจใคร และพบพฤติกรรมทะเลาะงอน เนื่องจากอาตม์เป็นคนที่ยึดในศักดิ์ศรี เขาไม่ยอมให้ใครมาทำให้ตนดูด้อยค่าลงได้ และพร้อมที่จะตอบโต้คนที่ทำให้เขาไม่พึงพอใจ ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Ego คือ พฤติกรรมมีหลักการในการพูดจา อาตม์สามารถใช้คำพูดโน้มน้าวใจ หรือพูดปฏิเสธต่อสถานการณ์ที่ไม่พอใจได้อย่างมีหลักการ ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดจากพลัง Ego และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Super Ego คือ พฤติกรรมเห็นใจคนอื่น เมื่อคนใกล้ตัวมีปัญหาในชีวิตหรือได้รับความเดือดร้อน อาตม์พร้อมที่จะช่วยเหลือคนอื่นเหล่านั้น ซึ่งแสดงออกถึงการมีมนุษยธรรมช่วยเหลือผู้อื่น

3.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณ (Instinct) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าอาตม์มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอด คือ การสนองแรงขับดันทางเพศ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณที่มีในตัวมนุษย์ทุกคน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น อย่างปณิธิหญิงสาวผู้อ่อนหวาน ทำให้อาตม์เกิดแรงขับดันทางเพศ และต้องการสนองให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยการใช้อาวุธฆ่าคู่ ประชดประชัน เพื่อระบายความไม่พึงพอใจ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณความตาย

3.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกังวล (Anxiety) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าอาตม์มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกังวล โดยพบว่าเป็นความหวาดกังวลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นต้นเหตุเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นั่นคือ อาตม์กลัวตัวเองติดเชื้อเอชไอวี เพราะตนเคยคลุกคลีกับผู้ที่ติดโรคร้ายนั่นเอง

3.5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึง Ego และกลวิธีป้องกันตัว (Defense Mechanism) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดความคับข้องใจ อาตม์จะใช้กลวิธีป้องกันตัว ได้แก่ การทดแทน โดยใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวแทนของคนรัก เพื่อระบายความคับข้องใจ ดังที่เขาหอม จูบดอกกุหลาบแล้วคิดว่ากำลังทำกับปณิธิหญิงคนรัก การแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำเพื่อกลบเกลื่อนความผิดที่ตนเองก่อ โดยการเสแสร้งแกล้งทำ พูดให้คนอื่นเชื่อถือ

จากการศึกษาพฤติกรรมของอาตม์ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าไม่ปรากฏพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่เป็นข้อขัดแย้งที่อาตม์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ปะปนกันไป ได้แก่ พฤติกรรมไม่เป็นสุภาพบุรุษ พฤติกรรมหักห้ามใจ พฤติกรรมรักความถูกต้อง พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา พฤติกรรมเห็นใจคนอื่น พฤติกรรมทนงตน และพฤติกรรมเสแสร้งแกล้งทำ ซึ่งแต่ละพฤติกรรมของอาตม์ล้วนแล้วแต่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือเหตุการณ์ทั้งสิ้น

4. ศานต์

4.1 พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะจิตใต้สำนึก (Unconscious) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมในกระบวนการคิดระดับจิตใต้สำนึกของศานต์ คือ มีพฤติกรรมนอกใจคนรัก ศานต์รู้สึกวาปณิธิปล่อยให้เขาเรียนกันไป ต้องคอยอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ และไม่ได้ทำในสิ่งที่ศานต์อยากทำ นั่นคือการแสดงถึงความรักทางพหุนัย เมื่อมีผู้หญิงอีกคนที่ให้ในสิ่งที่เขาต้องการได้ ศานต์จึงเลือกที่จะนอกใจปณิธิ ในส่วนพฤติกรรมระดับจิตใต้สำนึกนั้น ในตัวละครของศานต์ไม่ปรากฏและพฤติกรรมระดับจิตสำนึก พบว่าศานต์มีพฤติกรรมยับยั้งใจ เป็นพฤติกรรมที่ศานต์ยับยั้งความต้องการของตน โดยยึดหลักเหตุและผล ดังตอนที่เขาต้องการแต่งงานกับปณิธิแต่ด้วยเหตุผลหลายอย่างที่ขัดแย้งกันไม่ได้ เขาจึงพยายามยับยั้งใจและเข้าใจถึงเหตุผลนั้น นอกจากนี้ยังพบว่าศานต์มีพฤติกรรมสำนึกผิด เมื่อเห็นแล้วว่าผลจากการกระทำตามใจตนเองเลวร้ายเพียงใด ทำให้ศานต์รู้สึกผิดต่อสิ่งที่ทำ ดังตอนที่ศานต์ป่วยเป็นโรคเอดส์เขารู้สึกผิดต่อปณิธิอย่างมากที่นอกใจเธอจนเขาต้องไปติดโรคร้ายเช่นนี้

4.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงโครงสร้างบุคลิกภาพตัวละคร (Structure of Personality) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบพฤติกรรมของศานต์ที่แสดงออกถึงพลัง Id คือ พฤติกรรมตอบโต้ แม้ศานต์ไม่ชอบมีปัญหาใครแต่หากใครแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีกับเขา เขาจะตอบโต้บุคคลนั้นเพื่อปกป้องตนเองโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้วาจาตอบโต้อย่างก้าวร้าว นอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมหงุดหงิดรำคาญ เพื่อแสดงออกถึงความไม่พึงพอใจ ซึ่งศานต์แสดงออกมาเพื่อระบายความคับข้องใจโดยไม่สนใจความรู้สึกของบุคคลอื่น ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Ego คือ พฤติกรรมซื่อสัตย์ต่อคนรัก ก่อนที่ศานต์จะเจอกับปณิธิและยังรักกับปณิธิ เขาเป็นคนหนึ่งที่ทุ่มเทและซื่อสัตย์ต่อคนรักมาก คอยทะนุถนอม ดูแลเอาใจใส่และไม่ยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่น ซึ่งแสดงถึงความซื่อสัตย์ต่อคนรัก สำหรับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพลัง Super Ego คือ พฤติกรรมเป็นห่วงเป็นใยคนอื่น ศานต์จะแสดงออกถึงความห่วงใยในครอบครัวหรือคนรัก เมื่อเขาเหล่านั้นพบปัญหา และพยายามช่วยเหลือที่เขาช่วยได้

4.3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณ (Instinct) ในนวนิยายเรื่องสองนรี พบว่าศานต์มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอด คือ ใส่ใจคนรัก เพื่อให้คนรักไว้วางใจให้เป็นคู่ชีวิตซึ่งเป็นความต้องการของเขา และอีกพฤติกรรมที่พบ คือ การสนองแรงขับดันทางเพศ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณที่มนุษย์ทุกคนมี แต่พฤติกรรมการสนองแรงขับดันทางเพศที่ศานต์แสดงออกนี้เป็นสิ่งที่ผิด เพราะเขานอกใจปณิธิไปมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับปณิธิ แต่เขาไม่สนใจเพราะขอแค่ได้สนองความต้องการของตนเองก็เป็นพอ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยการใช้อำนาจกระทบคนอื่น เพื่อระบายความไม่พึงพอใจ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณความตายตามแนวคิดของซิกมันด์ ฟรอยด์ คือ มนุษย์ตระหนักดีว่าเป้าหมายสุดท้ายของชีวิต คือ ความตาย ลักษณะเด่นชัดของสัญชาตญาณนี้ คือ แรงกระตุ้นให้ก้าวร้าวและทำลาย

4.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกังวล (Anxiety) ศานต์มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกังวล คือ การร้องไห้ ลนลาน ซึ่งเป็นความหวาดกังวลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นต้นกำเนิด นั่นคือศานต์กลัวว่าตนเองจะติดเชื้อเอชไอวีจากปณิธิ นอกจากนี้ศานต์มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกลัว คือ กลัวความผิด เนื่องจากตนเป็นต้นเหตุทำให้แม่ของปณิธิหมดสติ ศานต์จึงเกิดอาการกลัวว่าหากคนอื่นรับรู้ จะต้องโทษว่าเป็นความผิดของเขาแน่นอน ซึ่งศานต์ไม่ต้องการให้เป็นเช่นนั้น ความหวาดกลัวนี้เป็นความหวาดกลัวที่เกิดจากตนเองเป็นต้นเหตุ สำหรับพฤติกรรมความหวาดกลัวที่เกิดจากจิตสำนึกชัดของตัวละครศานต์นั้น ไม่ปรากฏให้เห็นในเรื่อง

4.5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึง Ego และกลไกป้องกันตัว (Defense Mechanism) เมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดความคับข้องใจ พบว่าसानต์จะใช้กลไกป้องกันตัว ได้แก่ การทดแทน โดยการดื่มสุราเพื่อทดแทนความคิดถึงคนรักหรือทดแทนเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพื่อระบายความคับข้องใจในเรื่องที่เขาเผชิญอยู่ การชดเชยโทษผู้อื่น เมื่อसानต์กระทำความผิดแล้วเขามักปกป้องตนเองโดยการโยนความผิดให้กับผู้อื่นเพื่อกลบเกลื่อนความผิดอยู่เสมอ และการแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ พบว่าसानต์ใช้กลไกป้องกันตัวกลบเกลื่อนความผิดโดยการเสแสร้งแกล้งทำและพูดโกหกให้คนอื่นเชื่อถือ

จากการศึกษาพฤติกรรมของसानต์ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด คือ พฤติกรรมใส่ใจคนรัก โดยพบจำนวน 21 ครั้งในเรื่อง สานต์มีพฤติกรรมที่คอยดูแลเอาใจใส่ตามใจคนรักอย่างมาก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นจากความรู้สึกของตนเอง และบางครั้งก็ถูกกระตุ้นจากคนรัก คือ เมื่อคนรักไม่สบาย มีปัญหา พฤติกรรมใส่ใจคนรักของเขาก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้น สำหรับแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพนั้น ผู้วิจัยไม่สามารถวิเคราะห์ได้ เพราะผู้แต่งไม่ได้เล่าถึงตัวละครตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะการที่จะวิเคราะห์แนวคิดนี้ได้จำเป็นต้องรับรู้ถึงสภาพพฤติกรรม หรือการเลี้ยงดูตัวละครตั้งแต่เด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ได้เพียง 5 แนวคิดเท่านั้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ในนวนิยายเรื่องสองนรี ของพดชา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. จิตใต้สำนึก (Unconscious) พบว่าตัวละครทั้ง 4 ตัว มีพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะจิตใต้สำนึก กล่าวคือ ปณิธิ มีพฤติกรรมการเสพติดการมีเพศสัมพันธ์ อัจฉาริษา และกตัญญู ปณิธิ มีพฤติกรรมเศร้าเสียใจ เขินอาย รักนวลสงวนตัว และสำนึกบุญคุณของผู้มีพระคุณ ส่วนอาตมมีพฤติกรรมไม่เป็นสุภาพบุรุษ หักห้ามใจตัวเอง และรักความถูกต้อง และसानต์แสดงออกถึงพฤติกรรมนอกใจคนรัก มีความขบขัยใจ และพฤติกรรมสำนึกผิด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกิดจากแรงจูงใจอารมณ์ที่เก็บกด ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่พบเจอ สิ่งแวดล้อม รวมถึงการอบรมเลี้ยงดู สอดคล้องกับประมวล บุญปก (2560 : 103) ที่ได้วิเคราะห์ความซับซ้อนของบุคลิกภาพตัวละครเอก จากนวนิยายโบทันในห้าทศวรรษ พบว่าตัวละครเอกมีความหลากหลายทางพฤติกรรมแสดงออก ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การอบรมเลี้ยงดู รวมถึงระดับคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละตัว สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ตัวละครเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา

2. โครงสร้างบุคลิกภาพ (Structure of Personality) พบว่าตัวละครทั้ง 4 ตัว มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงโครงสร้างบุคลิกภาพ กล่าวคือ ปณิธิ มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่เลือก พุดจามีเหตุผลเพื่อให้คนอื่นยอมรับเชื่อถือ และการทำตัวให้ดีขึ้น ปณิธิ มีพฤติกรรมเอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าวทางวาจา การหลีกเลี่ยง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อาตมมีพฤติกรรมไม่ระวังคำพูด ทะนงตน และมีหลักการในการพูดจา และसानต์ มีพฤติกรรมการตอบโต้ หงุดหงิดรำคาญ ซื่อสัตย์ต่อคนรัก และเป็นห่วงเป็นใยคนอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดจากลักษณะของจิตมนุษย์ที่แบ่งออก 3 ส่วน คือ Id, Ego และ Super Ego เป็นพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างกันจนกลายเป็นลักษณะบุคคล ซึ่งในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ที่เห็นว่าทุกคนมี Id แต่จะแสดงออกมามากน้อยแตกต่างกันอย่างไรขึ้นอยู่กับพลังเหตุผล หรือ Ego ที่จะอุดหนุนพฤติกรรมนั้น ในขณะที่ตัวละครบางตัวมี Super Ego ทำให้มีการใคร่ครวญความผิดชอบชั่วดีก่อนแสดงพฤติกรรม

3. ขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพ (Stage of Psychosexual Development) ในแนวคิดนี้ไม่ปรากฏพฤติกรรมของตัวละครทั้ง 4 ตัว เพราะเนื้อหาในนวนิยายกล่าวถึงเพียงช่วงชีวิตหนึ่งของตัวละคร จึงไม่สามารถศึกษาถึงขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพของตัวละครตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารวี บัวชม (2558 : 11) ได้ศึกษาโครงสร้างบุคลิกภาพและคุณค่าต่อสังคมในนวนิยายของกึ่งฉัตร พบว่าเมื่อนำทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ มาเป็นแนวในการพิจารณาหาสาเหตุของพฤติกรรมตัวละครพบที่มาของพฤติกรรมตัวละคร 5 แนวคิดเท่านั้น ได้แก่ ด้านจิตสำนึก โครงสร้างบุคลิกภาพ สัญชาตญาณ ความหวาดกลัว อีโก้และกลไกป้องกันตัว แม้แนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์จะสามารถอธิบายสาเหตุของโครงสร้างบุคลิกภาพของตัวละครได้ แต่แนวคิดด้านขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นแนวคิดที่ไม่ปรากฏชัดเจน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเนื้อหาและรายละเอียดของกรอบแนวคิดทฤษฎียังไม่ครอบคลุมเรื่องราวในนวนิยายได้ทั้งหมด

4. สัญชาตญาณ (Instinct) พบว่าตัวละครทั้ง 4 ตัว มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงสัญชาตญาณ กล่าวคือ ปณิธิ มีพฤติกรรมต้องการในทรัพย์สินเงินทอง และพฤติกรรมก้าวร้าว ปณิธิ มีพฤติกรรมการพึ่งพาคนอื่น และพฤติกรรมก้าวร้าว อาตม์ มีพฤติกรรมการสนองแรงขับดันทางเพศ และก้าวร้าว และศานต์ มีพฤติกรรมใส่ใจคนรัก การสนองแรงขับดันทางเพศ และก้าวร้าวทางวาจา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป็นผลมาจากแรงจูงใจหรือแรงขับพื้นฐานที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์แบ่งสัญชาตญาณออกเป็น 2 ประเภท คือ สัญชาตญาณเพื่อเอาชีวิตรอดและการดำรงพันธุ์ เช่น ความหิว ความกระหาย แรงขับดันทางเพศ สรุปลงได้ว่าเป็นพลังชีวิต (Libido) และสัญชาตญาณมุ่งตาย ลักษณะเด่นชัดของสัญชาตญาณนี้ คือ แรงกระตุ้นให้ก้าวร้าว, ทำลาย เป็นความจริงที่มนุษย์ยอมก้าวร้าวต่อตนเอง เช่น ทำให้ตัวเองเจ็บปวด หรือลำบาก และทำต่อผู้อื่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง

5. ความหวาดกังวล (Anxiety) พบว่าตัวละครทั้ง 4 ตัว มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหวาดกังวล กล่าวคือ ปณิธิ มีพฤติกรรมกลัวจะถูกเปิดเผยความลับ กลัวความผิด ปณิธิ มีพฤติกรรมกลัวการถูกทำร้าย และกลัวการยอมรับสิ่งแปลกใหม่ อาตม์ มีพฤติกรรมกลัวตัวเองติดเชื้อเอชไอวี และศานต์ มีพฤติกรรมกลัวติดเชื้อเอชไอวีและกลัวความผิด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อมีเรื่องที่ไม่เป็นไปตามตั้งใจคิดก็จะเกิดความวิตกกังวลเป็นเรื่องที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์อธิบายว่าเป็นความวิตกกังวลเชิงศีลธรรม เมื่อเกิดขึ้นแล้วและไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ก็จะกลายเป็นความวิตกกังวลที่กระทบกระเทือนจิตใจจนเกิดความหวาดกลัว

6. อีโก้ (Ego) และกลวิธานการป้องกันตัว (Defense Mechanism) พบว่าตัวละครทั้ง 4 ตัว มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอีโก้ (Ego) และกลวิธานการป้องกันตัว กล่าวคือ ปณิธิ มีพฤติกรรมการเก็บกด การทดแทน และการชดเชยโทษผู้อื่น ปณิธิ มีพฤติกรรมการเก็บกด การชดเชยโทษผู้อื่น และช่างฟ้อง อาตม์ มีพฤติกรรมการทดแทนโดยใช้สิ่งของแทนคนรัก การแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ และศานต์ มีพฤติกรรมการทดแทน การชดเชยโทษผู้อื่น และการแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อตัวละครไม่สามารถหลบหลีกความกังวล หรือความเครียดที่เกิดจากกระบวนการทางกาย ความคับข้องใจ หรือการกระทบกระเทือนสิ่งที่บีบคั้นจิตใจนั้นได้ จึงทำให้ตัวละครแสวงหาวิธีการปฏิเสธภาวะที่ไม่พึงปรารถนา หรือปิดบังความจริงในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์กล่าวว่ามนุษย์ไม่สามารถหลบหลีกความกังวล และความเครียดที่เกิดจากกระบวนการเป็นไปทางกาย ความคับข้องใจ (Frustrations) ความขัดแย้ง (Conflicts) และความกระทบกระเทือนขวัญ (Threats) ภาวะเหล่านี้บีบคั้นจิตใจ มนุษย์ไม่พึงปรารถนาจึงพยายามหาทางผ่อนคลายเป็นต้น Ego จึงแสดงวิธีลดภาวะไม่พึงปรารถนาเหล่านี้โดยวิธีการที่เรียกว่า “กลวิธานป้องกันตัว” สอดคล้องกับจารวี บัวชม (2558 : 89-90) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพตัวละครเอกในนวนิยายของกึ่งฉัตร ที่พบว่าตัวละครที่ชื่อ รุจรวี ในนวนิยายเรื่องตั้งไฟได้น้ำ ที่ใช้การเก็บกดเป็นกลวิธานในการป้องกันตัว กล่าวคือ เธอความจำเสื่อมไม่สามารถจำเรื่องราวในอดีตได้เลย เนื่องจากรุจรวีเก็บกดความคิดความรู้สึกที่ตนเองยอมรับไม่ได้ไว้ในระดับจิตไร้สำนึก เพื่อให้ลืมเรื่องที่กระทบกระเทือนจิตใจที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล จิตใต้สำนึกจึงปฏิเสธที่จะรับรู้ความจริงอันเจ็บปวดเหล่านั้นจนเกิดอาการความจำดับ หรือลืมอดีตขึ้นมา

จากการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ในนวนิยายเรื่องสองนรี ของพัดชา โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเอก ทำให้เห็นว่าตัวละครเอกที่พัดชาสร้างขึ้นมานั้น เป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ คือ มีทั้งรัก โลภ โกรธ หลง มีทั้งความดีและความชั่วปะปนกันไป รวมถึงพฤติกรรมของตัวละครมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้า หรือสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ สังคม การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวซึ่งผู้ประพันธ์มีเจตนาที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและเข้าถึงภาวะอันเป็นธรรมชาติสากลของมนุษย์ และทำให้ทราบถึงความจริงเกี่ยวกับจิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่ต่าง ๆ ผ่านตัวละครในนวนิยาย นอกจากนี้การสร้างพฤติกรรมของตัวละครที่สมจริงนั้นยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นวนิยายเรื่องสองนรี ได้รับความน่าสนใจจากนักอ่าน จนมีผู้นำไปสร้างเป็นบทละครโทรทัศน์ และได้รับความนิยมทุกครั้งที่ย้ายทอดผ่านสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะเห็นได้ว่านวนิยายเรื่องสองนรีเป็นนวนิยายที่สะท้อนสภาพสังคมและให้แง่คิดกับผู้อ่าน มุ่งให้เห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว รวมถึงความรักในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่นวนิยายในการทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้แก่นสาระ และได้รับความสนุกสนาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาการวรรณกรรมศึกษา

1.2 นำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นข้อคิดในการวินิจฉัยพฤติกรรมของบุคคล ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วยในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถเข้าใจและปรับตัวกับบุคคล หรือเหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครอื่น ๆ นอกจากตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องสองนรี ของพดชา

2.2 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบ กลวิธีการแต่ง บทบาท และคุณค่าในนวนิยายของพดชา

2.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมตัวละครเอกในลักษณะของการเปรียบเทียบนวนิยายของพดชา กับนวนิยายของนักประพันธ์คนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2542). *ทฤษฎีวรรณคดี*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กิตติกร มีทรัพย์. (2554). *วิธีกลุ่ฉบับจิตติวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ประชาชนพับลิชชิง.

จารวี บัวชม. (2558). *โครงสร้าง บุคลิกภาพและคุณค่าต่อสังคมในนวนิยายของกึ่งฉัตร*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2552). *การวิจัยทางภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประมุข บุญปก. (2560). *ความซับซ้อนของบุคลิกภาพตัวละครเอกจากนวนิยายโบราณในห้าทศวรรษ*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทยและวรรณกรรมไทย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พวงพยอม ชิตทอง. (2549). *จิตวิทยาบุคลิกภาพ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พดชา. (นามปากกา). (2559). *สองนรี*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

ลินจง จันทรราทิพย์. (2548). *วรรณกรรมวิจารณ์*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อุไรวรรณ สิงห์ทอง, หนึ่งฤทัย ม่วงเย็น, เซอร์รี่ เกษมสุขสำราญ, แสงระวี ทวีรัตน์, จักรกฤษณ์ อุตุ้ม และรัศมี ราชบุรี. (2561).

การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านมิติของตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ปวงหงส์ ของกึ่งฉัตร. รายงานสืบเนื่อง

จากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561. 1 กุมภาพันธ์ 2561. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัย

ราชภัฏบุรีรัมย์. 1028-1037

TV Digital watch. (2562). *10 อันดับเรตติ้งสูงสุดในช่วงไพรม์ไทม์ (20:30-22:30) ประจำวันที่ 7 ตุลาคม 2562*.

สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2563, จาก <https://www.tvdigitalwatch.com>

Freud, S. (1964). *Group Psychology and The Analysis of the Ego Sigmund Freud*. New York: Bantam Books.